

## LANDGOED OOSTBROEK

### Het begon met een klooster

Ooit was Oostbroek een woest gebied, waar niemand woonde. 'Broek' betekent moeras en het lag ten oosten van de stad Utrecht. Rond 1125 kwamen twee ridders op het idee om op die plek, een stukje buiten de stad, een klooster te stichten. Zij wilden zelf monnik worden en voortaan, in hun eigen klooster, leven voor God. De bisschop (Godebald) vond het goed en ze lieten een aantal monniken het gebied ontginnen nabij de Kromme Rijn. Zij legden het moeras droog. Daarna lieten de ridders er een klooster en een kerkje bouwen.

In het klooster woonden monniken en nonnen bij elkaar. Maar al gauw werd het te vol en de nonnen verhuisden naar een nieuw klooster.

Eeuwenlang was het klooster rijk en succesvol, maar de tijden veranderden. In 1580 zaten er op Oostbroek nog maar een paar monniken met hun abt. Het stadsbestuur van Utrecht besloot om Oostbroek af te breken. Een paar delen bleven staan en werden nog als boerderij gebruikt. En de daaropvolgende honderd jaar werd het gebied alleen nog gebruikt voor wat landbouw.



Gezicht op het huis Oostbroek bij De Bilt met boerderijen. L.P. Serrurier, ca.1732, Bron: Het Utrechts Archief



Monument in de tuin – een bisschopsmijter ter nagedachtenis aan Bisschop Godebald

### Oostbroek wordt een buitenplaats

In 1676 kocht de rijke Pieter Ruijsch Oostbroek. Pieter bouwde een mooi nieuw buitenhuis en gebruikte daarvoor deels de fundering van het oude klooster. Nu nog zijn er op de begane grond muren van 65 cm dik. Na Pieters dood in 1700 ging het huis naar steeds verschillende eigenaren. Het werd door hen vooral als zomerverblijf gebruikt.

De grond eromheen werd uitgebreid en er kwam een mooie tuin rond het huis. Het is deels een Franse tuinaanleg: een rechte zichtas, de verdeling van de tuin in vakken, en ook al deels een vroege landschapsstijl met a-symmetrische slingerpaden.

Een zichtas is een open ruimte, vaak in de vorm van een laan, bedoeld om een mooi uitzicht te krijgen. Niet zomaar een uitzicht, maar een rechte lijn waardoor je ogen naar één bepaald punt in de verte worden getrokken.

### Een nieuw huis

In 1882 werd Oostbroek gekocht door de schatrijke Willem Jan Royaards van den Ham, wethouder in Utrecht. Hij besteedde veel aandacht aan het park. Hij maakte er een echt landschapspark van, volgens de Engelse landschapsstijl die toen in de mode was. Nu nog steeds kun je wandelen over de vele slingerpaden in het parkbos. Ook liet hij de moestuin vergroten.

In 1887 liet de heer Van den Ham het huis helemaal afbreken en een nieuw hoofdgebouw neerzetten. In de tuin liet hij een orangerie bouwen waarin ook de tuinman kon wonen, en een koetshuis, allebei in dezelfde bouwstijl als het hoofdhuis.

In 1912 verkocht hij alles aan Jean Chretien van Son. Deze nieuwe eigenaar liet aan de oostzijde een vleugel aanbouwen en de voorgevel veranderen. Daardoor kreeg het huis het aanzien dat het nu nog steeds heeft.



Gezicht over een weiland op de voorgevel van het huis Oostbroek bij De Bilt. Prent naar een tekening van P.J. Lutgers uit ca. 1868, bron: Het Utrechts Archief

### **Buitenplaats wordt kantoor**

De laatste particuliere eigenaren verkochten Oostbroek in 1978 aan de Stichting "Het Utrechts Landschap". In het hoofdhuis en het koetshuis zitten nu kantoren. De orangerie wordt gebruikt als winkeltje voor bezoekers die op het landgoed vrij kunnen wandelen. Bij het winkeltje is een kruidentuin, naar het voorbeeld van de oude kloostertuin. Iets verderop is de echte oude moestuin, met de 'koude bakken' voor groenten die niet in de kas hoeven te worden gekweekt. In de oude varkensschuur wonen weer twee varkentjes. Er staan veel oude bomen op het landgoed, er is een boomgaard met oude fruitrassen.

Moeras vinden we hier ook nog.

Als je aan de achterkant van het huis staat kun je heel ver kijken: dit is de oude zichttas, die nog steeds aanwezig is. Rechts en links lopen gebogen paden om het grasveld heen, een heel duidelijk overblijfsel van de Engelse landschapsstijl. Aan de voorkant van het huis zie je dit ook; het grasveld heeft hier de vorm van een druppel.

Verderop, achter het huis, is een bos dat niet meer wordt onderhouden als parkbos. Het is behoorlijk verwilderd. Vroeger was dit bos bedoeld om in te wandelen, als productiebos en voor de jacht. Aan de rhododendrons kun je zien dat het bos ooit is aangelegd als park.

Helemaal achterin, aan de rand van het weiland (met Lakevelder koeien, een oud ras), loopt een rechte laan-achtige weg. Deze is een overblijfsel van de oude formele (Franse) tuinaanleg. Op de kaart van de tuinman uit 1778 kun je deze zien.

